

Energetyczna bieda. Raport o gospodarstwach domowych ubogich energetycznie

Sławomir Śmiech, Lilia Karpińska
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

18 czerwca 2021

Parlamentarny Zespół ds. Suwerenności Energetycznej

Plan prezentacji

- Wprowadzenie
- Pomiar ubóstwa energetycznego
- Zbiory danych odnoszące się do ubóstwa energetycznego
- Powszechność ubóstwa energetycznego w Polsce
- Jakie gospodarstwa są ubogie energetycznie?
- Jaka jest głębokość ubóstwa energetycznego?
- Wnioski i rekomendacje

Co to jest ubóstwo energetyczne?

- EU Energy Poverty Observatory (2021) ”... Gospodarstwa domowe dotknięte ubóstwem energetycznym doświadczają niewystarczającego poziomu podstawowych usług energetycznych ze względu na połączenie wysokich wydatków na energię, niskich dochodów gospodarstw domowych, nieefektywnych budynków i urządzeń oraz szczególnych potrzeb energetycznych gospodarstw domowych”.
- Ubóstwo energetyczne powstaje wtedy, gdy niskim dochodom gospodarstwa domowego towarzyszą wysokie koszty energii oraz niska efektywność energetyczna mieszkań.
- Podstawowy problem związany z pomiarem ubóstwa energetycznego polega na tym, że równocześnie trzeba badać: dochody, potrzeby energetyczne gospodarstwa domowego oraz klasę energetyczną mieszkań.

Specyfika problemu w Polsce

- Ubóstwo energetyczne w Polsce to niska emisja i smog, który co rok zabija około 50 tys. Polaków .
- Gospodarstwa domowe mieszkające w domach o niskim standardzie energetycznym potrzebują dużo taniej energii.
- Tania energia oznacza spalanie paliw niskiej jakości w piecach, które nie spełniają norm, co generuje zanieczyszczenie, obniża jakość życia a nawet je skraca.
- Skutki ubóstwa energetycznego – gospodarstwa ubogie i ich sąsiedzi.
- Zwalczanie ubóstwa energetycznego leży w interesie wszystkich grup społecznych.

Wprowadzenie

- Głównym narzędziem zwalczania ubóstwa energetycznego jest program Stop Smog z budżetem, 180 mln zł na lata 2019-2024.
- W Polsce, wg spisu powszechnego z 2011 roku jest ponad 5 mln domów jednorodzinnych, z tego większość to domy o niskim standardzie energetycznym.
- Programem ma być objętych od kilku do kilkunastu tysięcy gospodarstw domowych.
- Program Czyste Powietrze, ma budżet (103 mld zł) na lata 2018-2030, ale nie do końca odpowiada na potrzeby ubogich energetycznie.

Pomiar ubóstwa energetycznego

- 10% wydatków na energię - propozycja rządu (na podstawie wypowiedzi **Piotra Naimskiego** - sekretarza stanu, pełnomocnika Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej)
- Wskaźniki subiektywne. GUS pyta: „czy Pana/Pani zdaniem użytkowany dom/mieszkanie zapewnia komfort termiczny (jest wystarczająco ciepłe w zimie, odpowiednio chłodne w lecie)?”
- Ukryte ubóstwo energetyczne. Założenie: ubogie gospodarstwa domowe nie zaspokajają swoich potrzeb energetycznych. Jeśli ich nie stać na zakup energii to nie mają wydatków na ten cel.

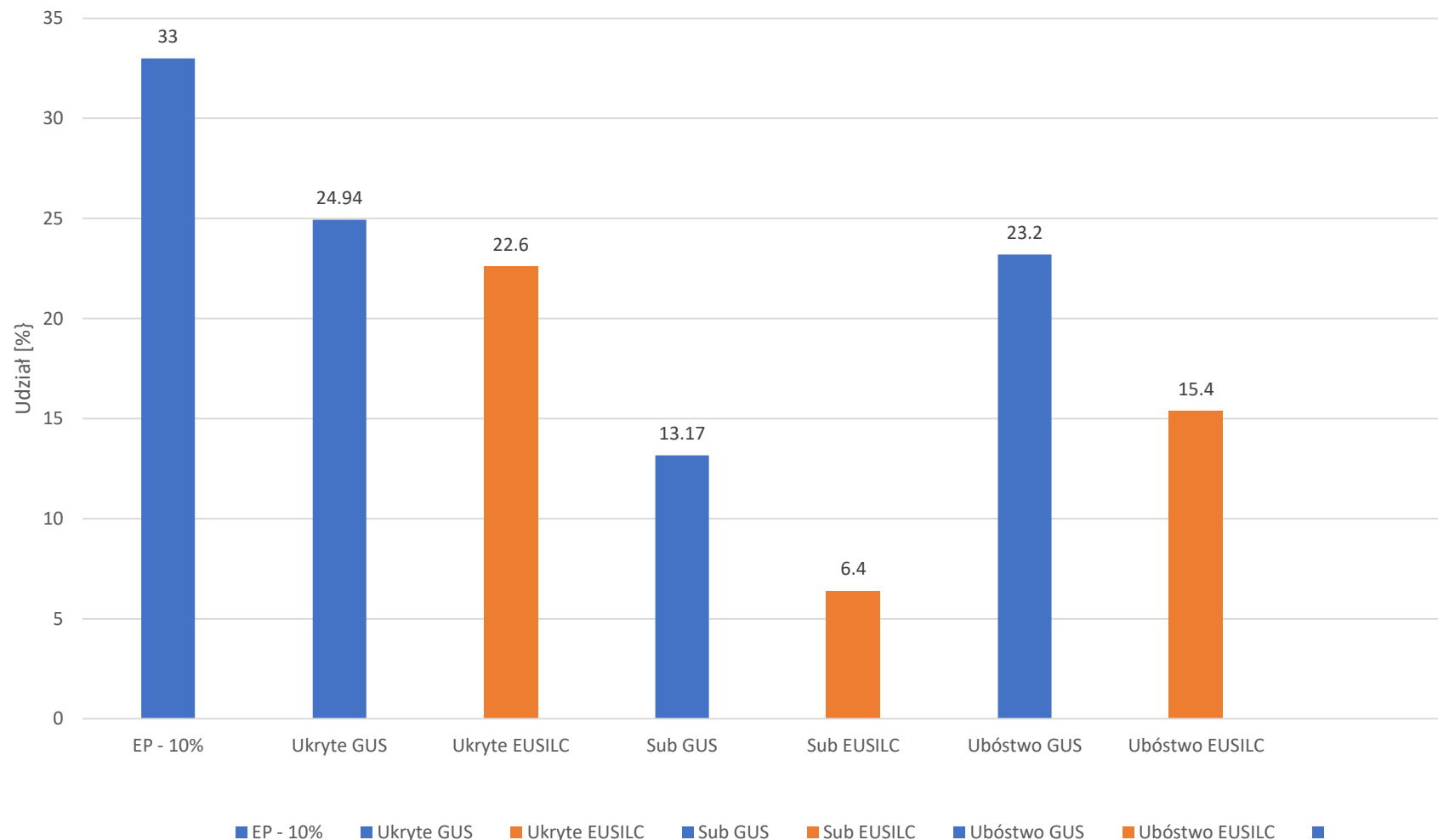
Ukryte ubóstwo energetyczne

- Nie sprawdza ile gospodarstwo wydaje na energię
- Sprawdza ile powinno wydawać biorąc pod uwagę szereg zmiennych (wielkość gospodarstwa, warunki techniczne i rodzaj mieszkania itp.)
- Gosp. jest zagrożone ubóstwem energetycznym, jeśli rozporządzalny dochód po odjęciu oczekiwanych wydatków na energię nie przekracza 60% mediany dochodów wszystkich gosp. domowych.

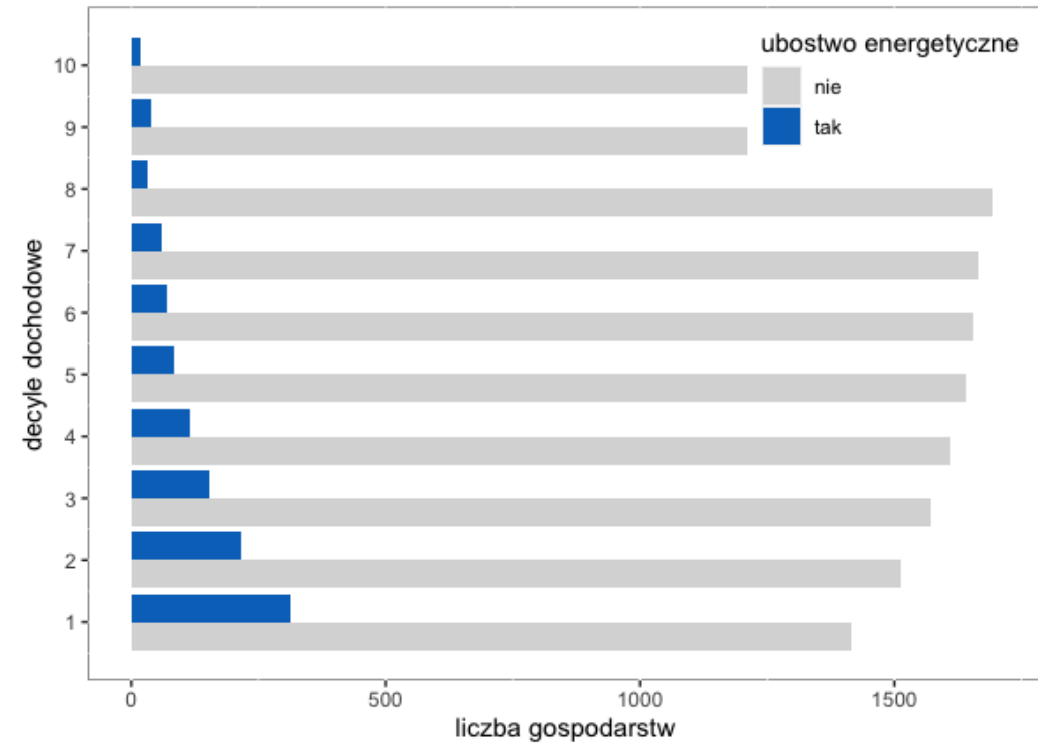
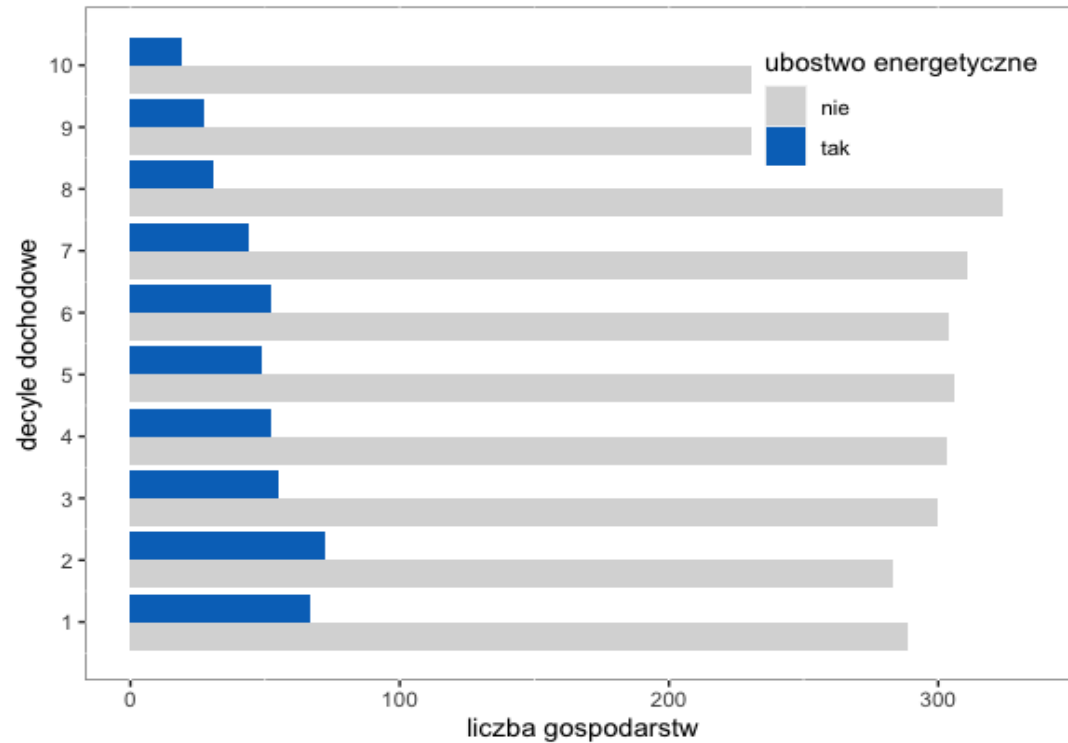
Dane

- Dane GUS (ankieta zużycia paliw i energii w gospodarstwach domowych, edycja 2018)
- Dane EU-SILC (badanie dochodów i warunków życia, Eurostat, 2019)

Powszechność ubóstwa energetycznego w Polsce

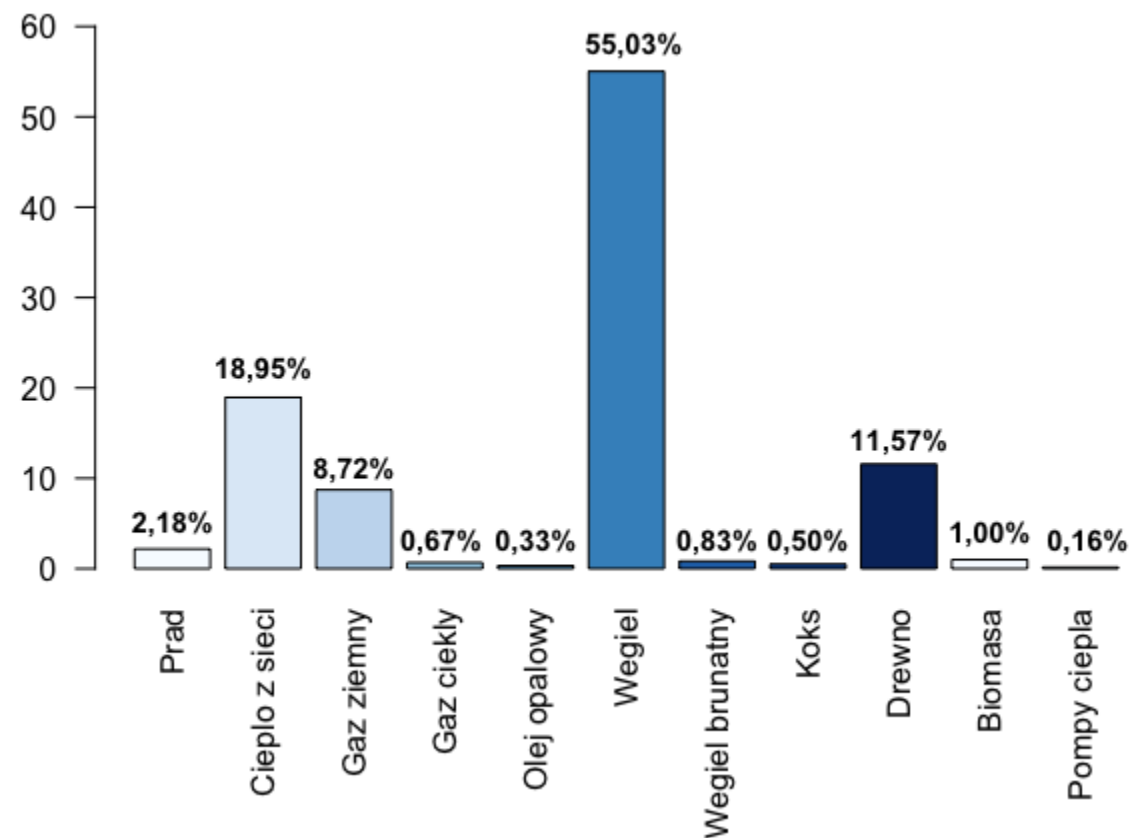
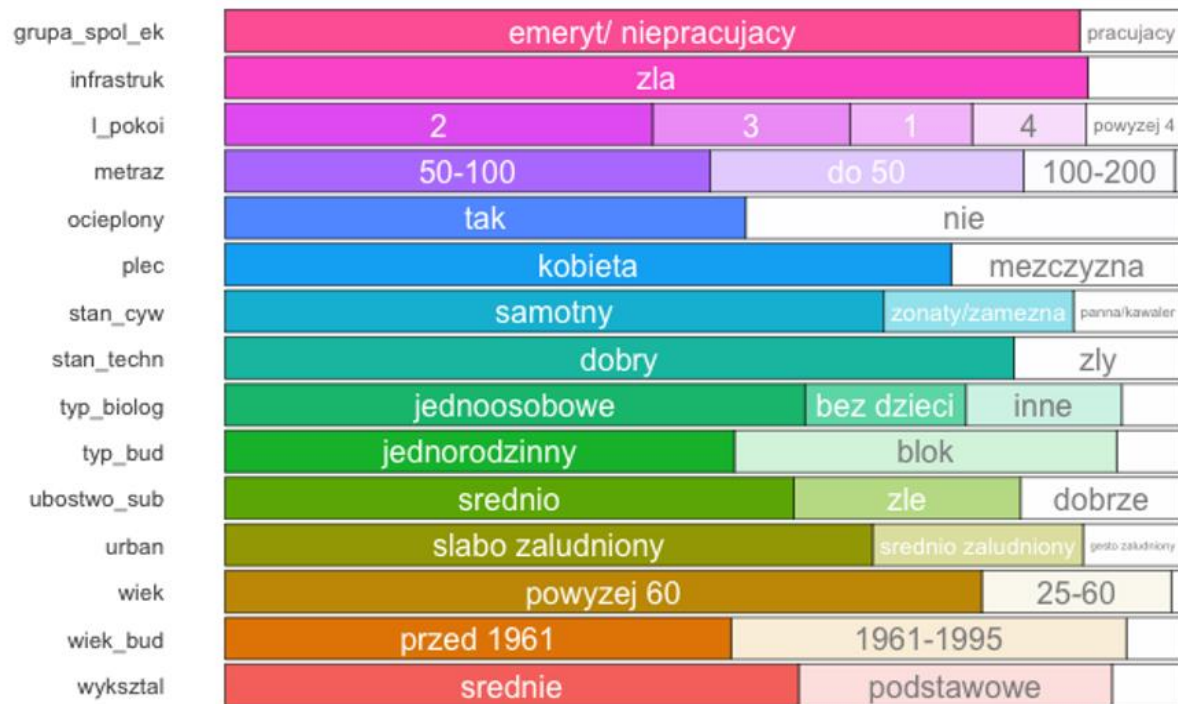

Czy subiektywna ocena ubóstwa energetycznego ma sens?

- Rozkład subiektywnego ubóstwa energetycznego wg decyli dochodowych na podstawie danych GUS (lewy panel) oraz EUSIL (prawy panel)

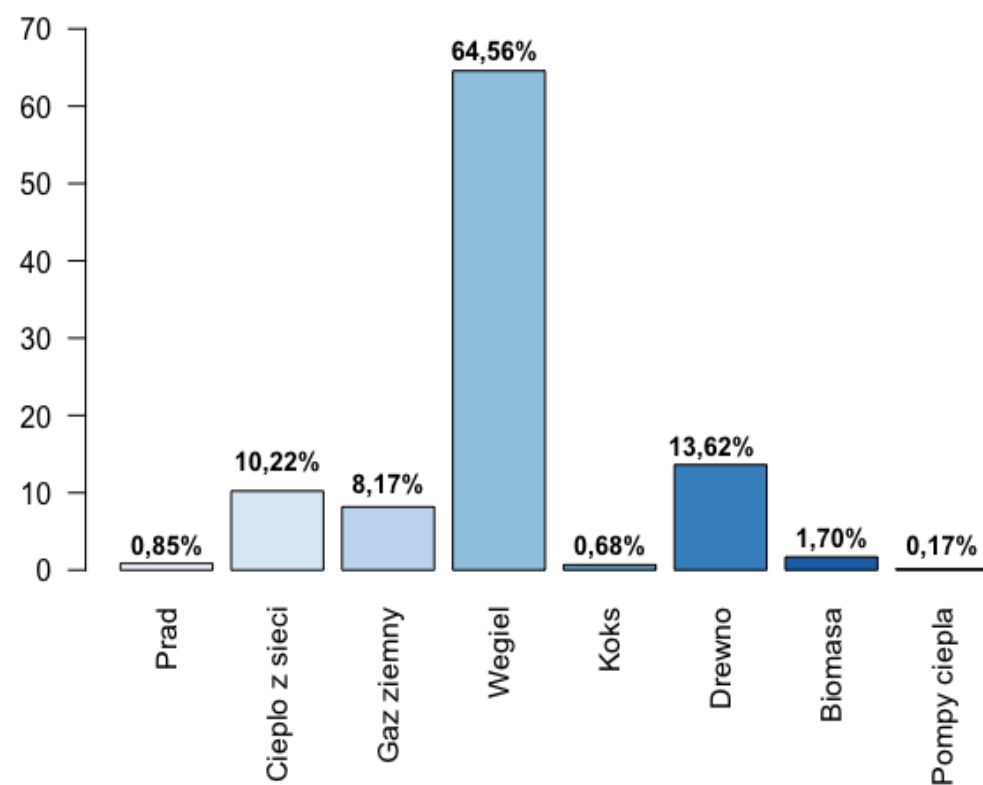
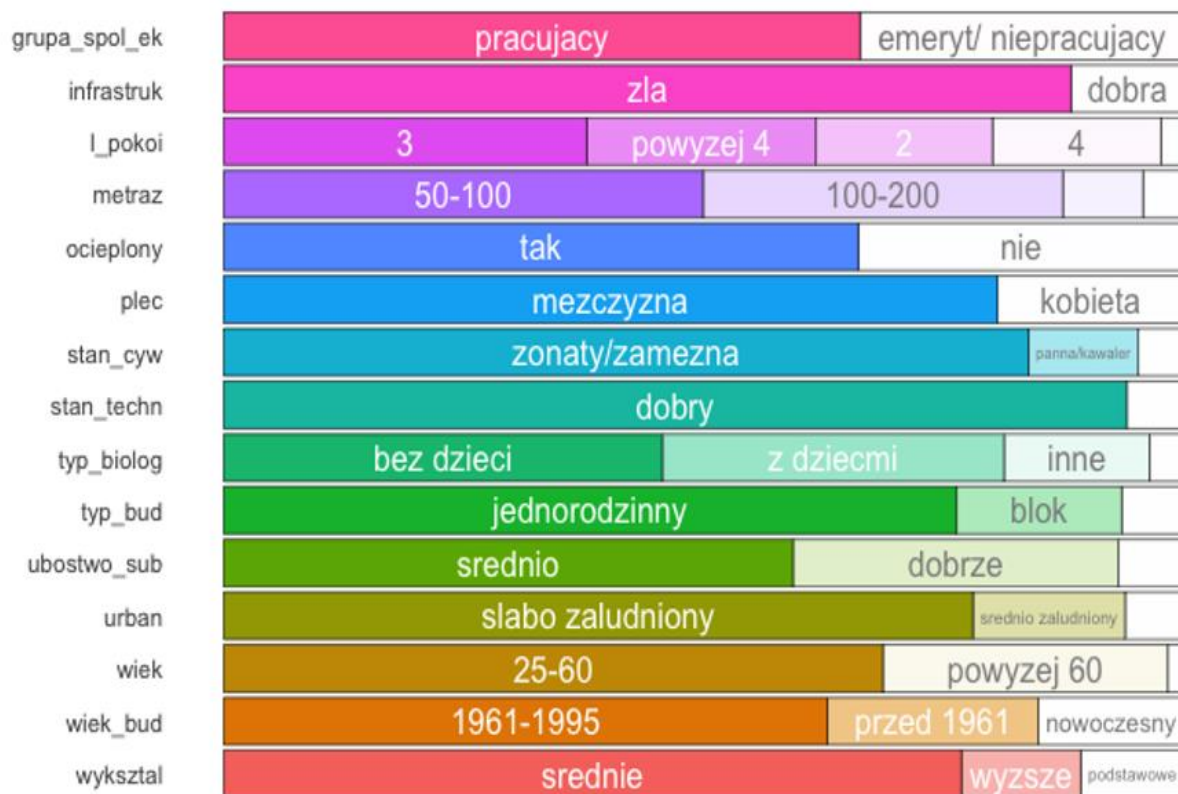
Kto jest ubogi energetycznie? Wskaźnik 10%

Profil 1. Charakterystyki gospodarstwa domowego

Profil 1. Rozkład wykorzystywanych źródeł energii

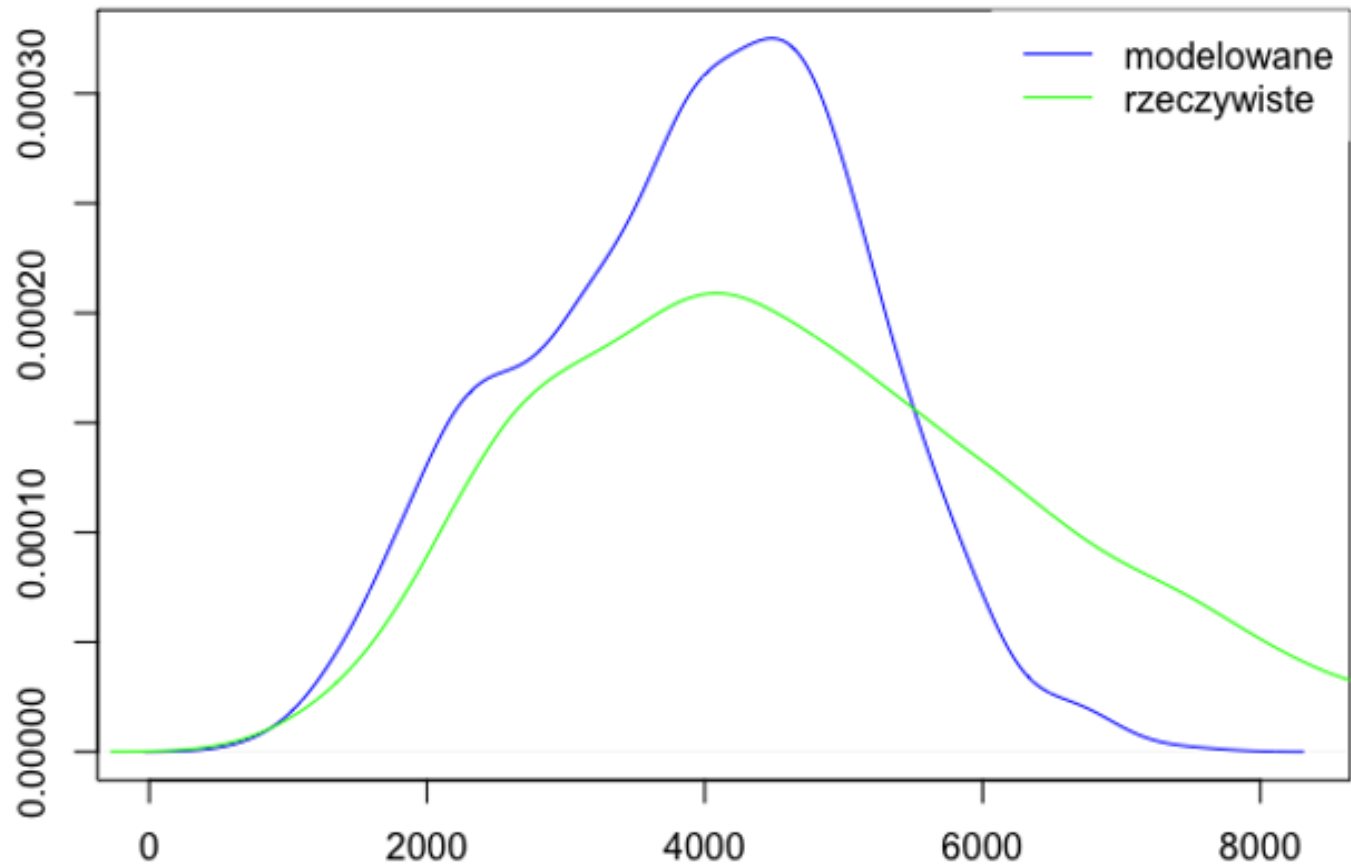
Kto jest ubogi energetycznie? Wskaźnik 10%

Profil 2. Charakterystyki gospodarstwa domowego

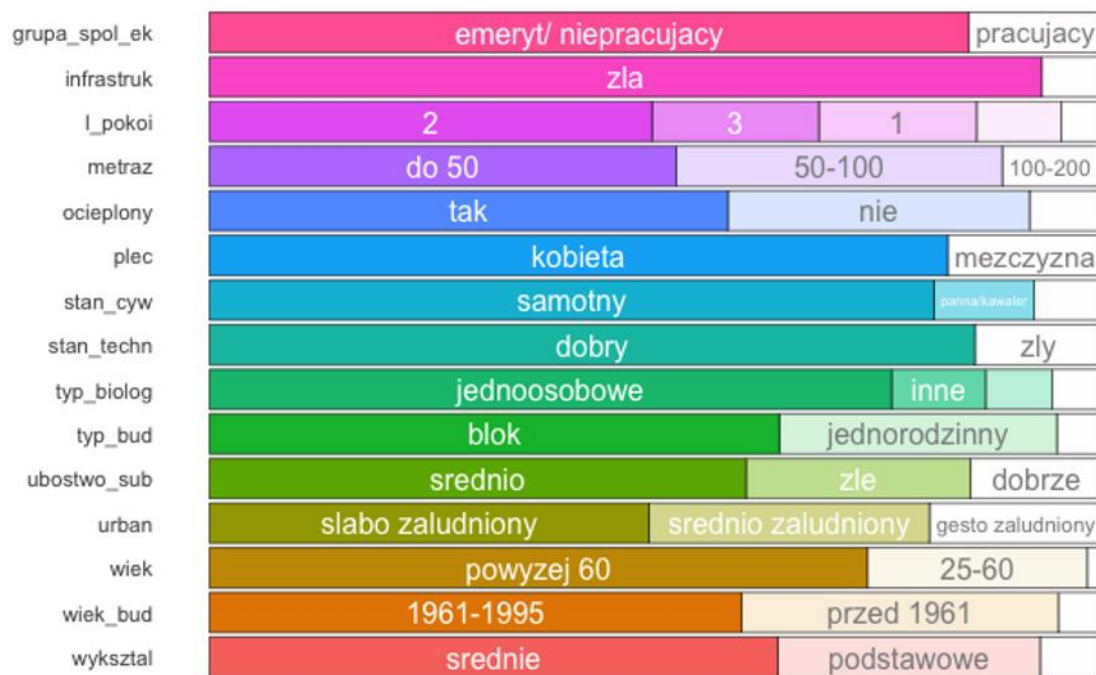
Profil 2. Rozkład wykorzystywanych źródeł energii

Ile wydają na energię gosp. ubogie energetycznie. Wskaźnik 10%

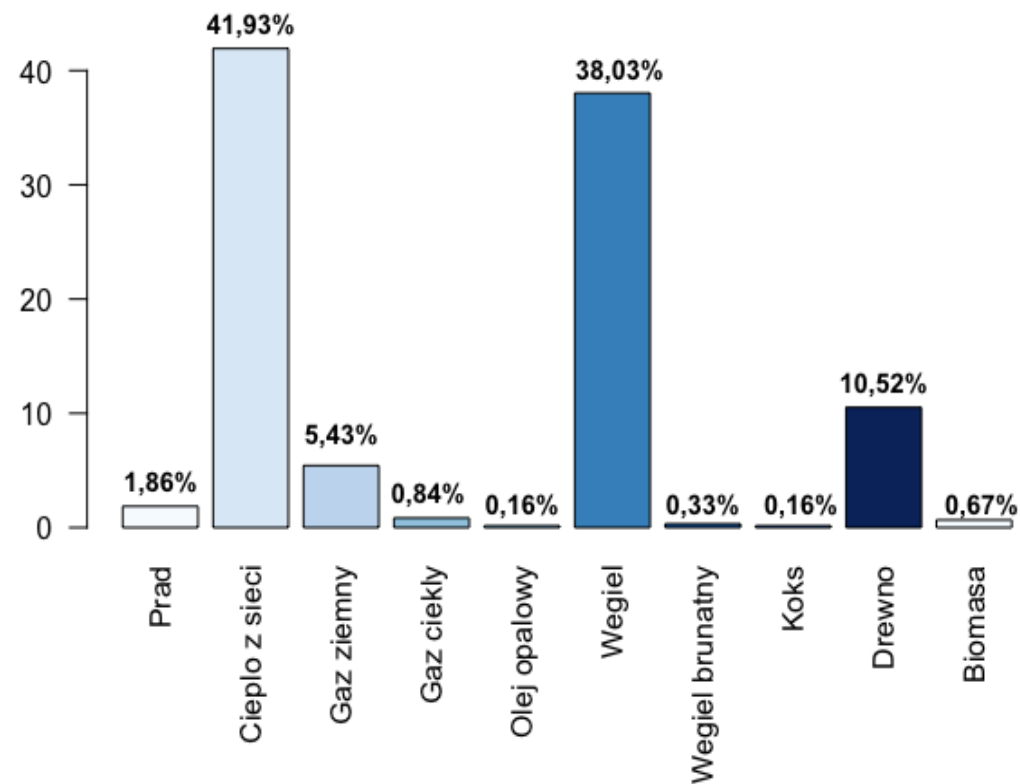

- Linia zielona to rozkład wydatków ubogich energetycznie. Im wyższa jest wartość funkcji dla zadanych wydatków, tym więcej jest gospodarstw, które tyle wydają na energię.
- Linia niebieska – rozkład wydatków oczekiwanych.

Kto jest ubogi energetycznie? Ukryte ubóstwo energetyczne – dane GUS

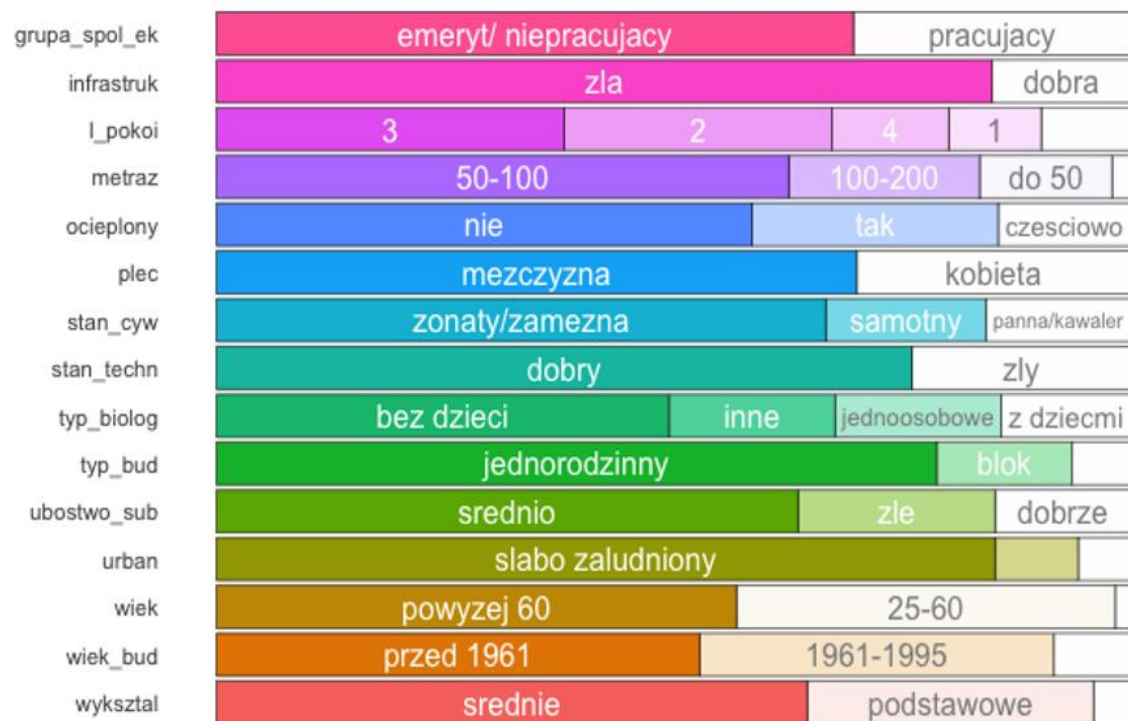

Profil 1. Charakterystyki gospodarstwa domowego

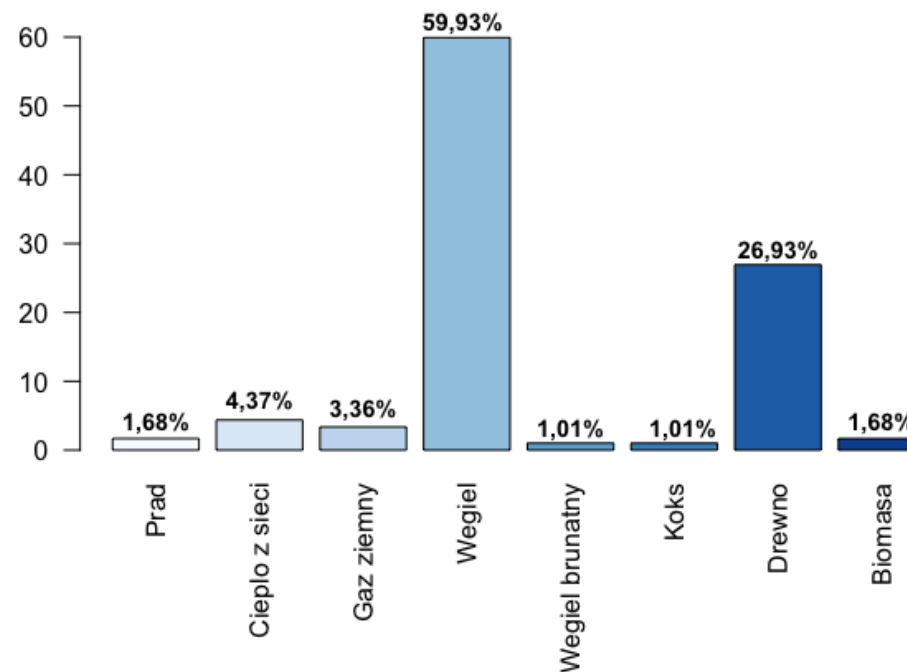

Profil 1. Rozkład wykorzystywanych źródeł energii

Kto jest ubogi energetycznie? Ukryte ubóstwo energetyczne – dane GUS

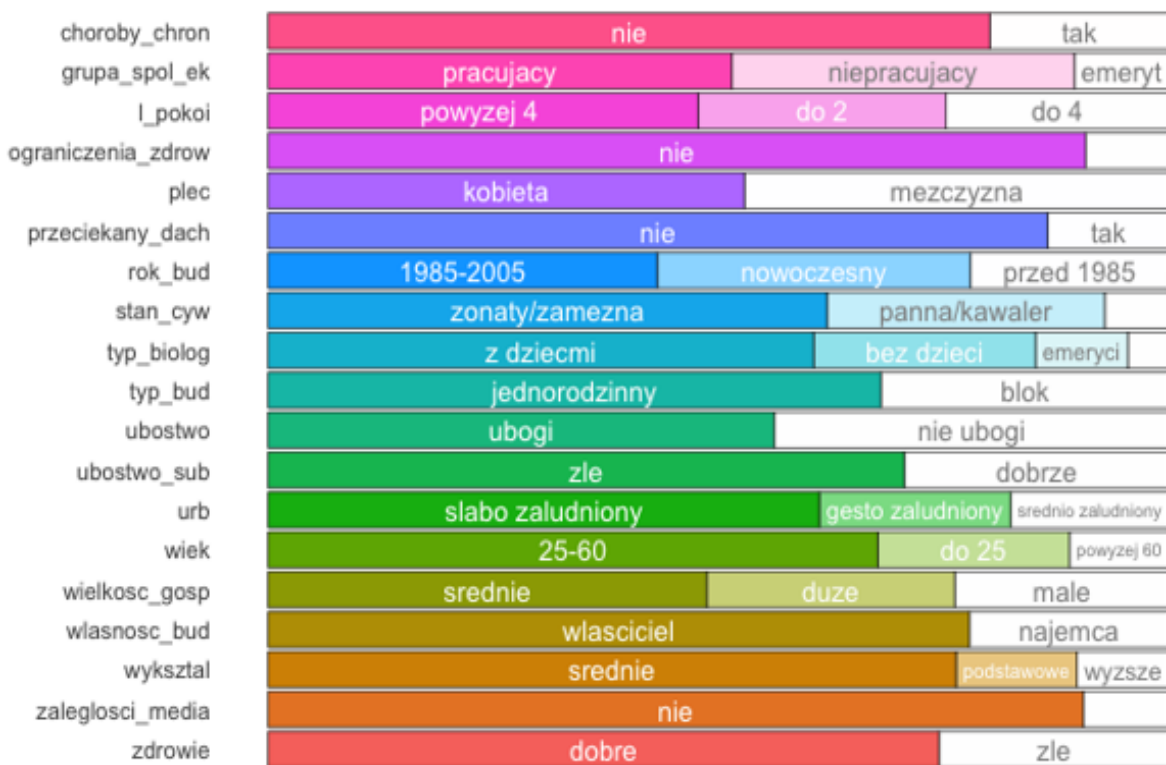

Profil 2. Charakterystyki gospodarstwa domowego

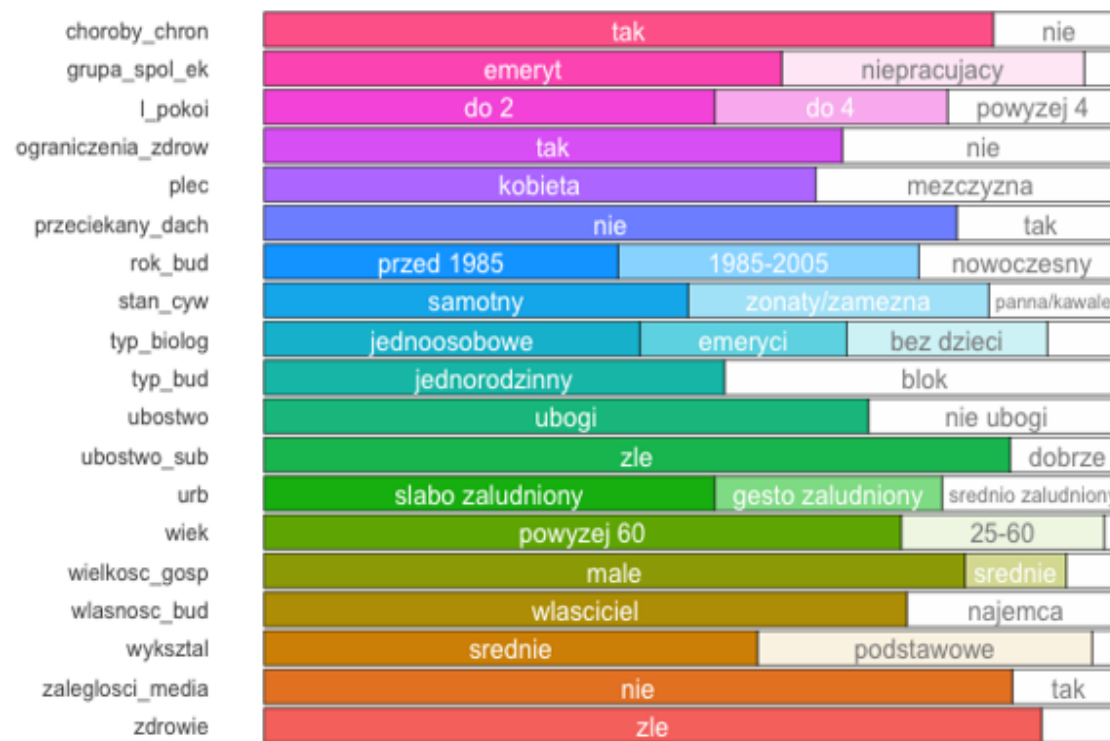

Profil 2. Rozkład wykorzystywanych źródeł energii

Kto jest ubogi energetycznie? Ukryte ubóstwo energetyczne – dane EUSILC

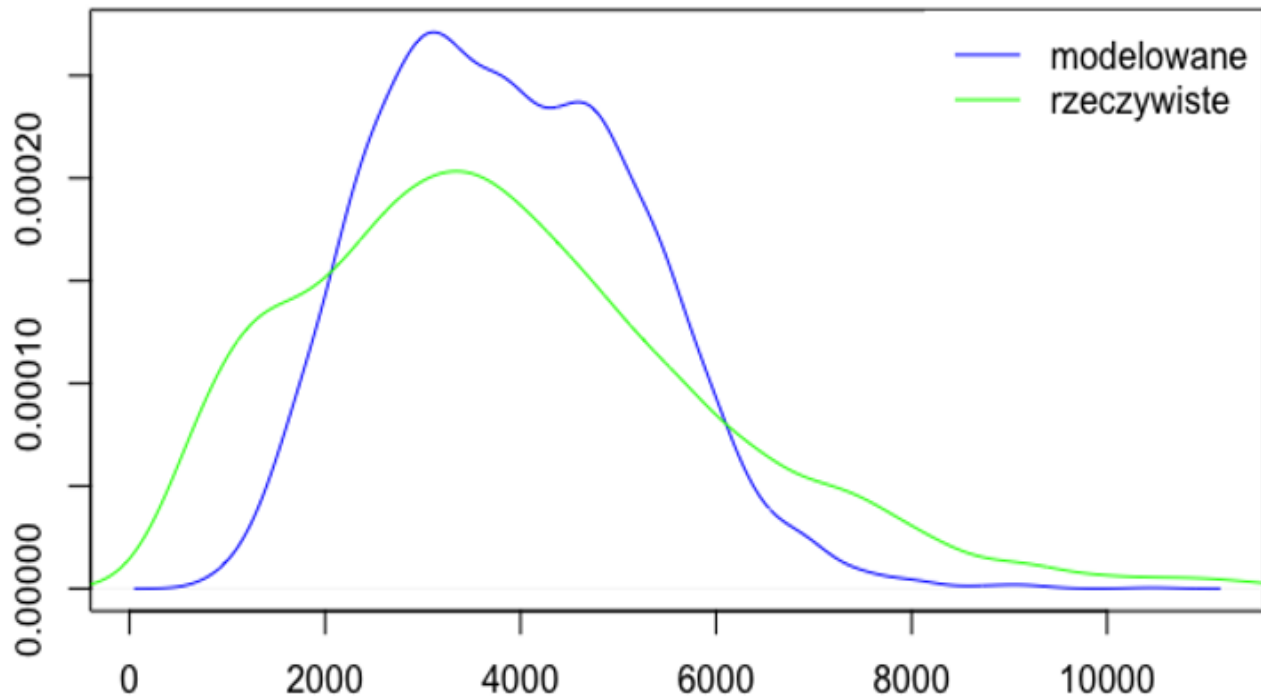

Profil 1. Charakterystyki gospodarstwa domowego

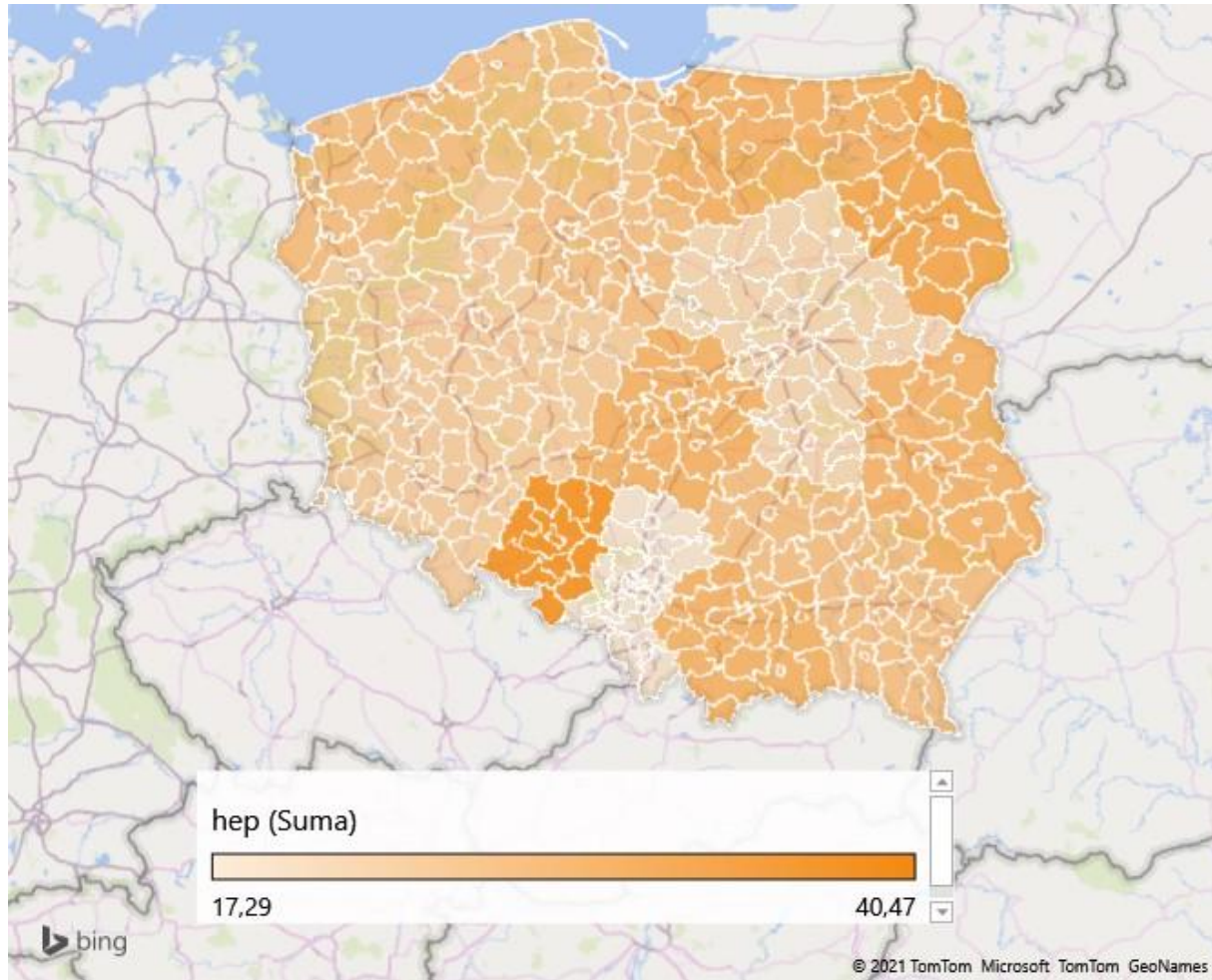
Profil 2. Charakterystyki gospodarstwa domowego

Ile wydają na energię gosp. ubogie energetycznie. Ukryte ubóstwo - EUSILC

- Linia zielona to rozkład wydatków ubogich energetycznie. Im wyższa jest wartość funkcji dla zadanych wydatków, tym więcej jest gospodarstw, które tyle wydają na energię.
- Linia niebieska – rozkład wydatków oczekiwanych.

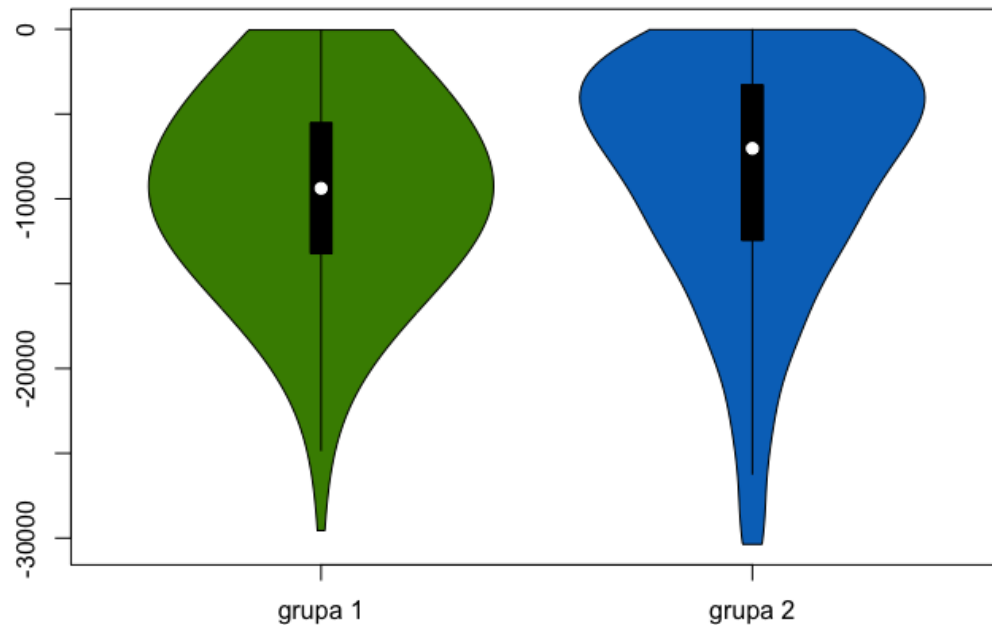
W jakich regionach znajdziemy ubogich energetycznie?

- Do skutecznego prowadzenie polityki społecznej należy mieć dane na niskim poziomie agregacji (gmina, powiat), tymczasem dane GUS odnoszą się do województw.

Jaka jest głębokość ubóstwa energetycznego w Polsce (wyniki na podstawie danych GUS)?

- Luka pomiędzy faktycznym stanem gospodarstwa domowego a linią ubóstwa dostarcza decydentom informacji na temat tego, ile potrzeba, żeby taką lukę zlikwidować.

- średnia głębokość zagrożenia ukrytym ubóstwem energetycznym wynosi:
Gr 1: 9519 PLN, G2: 8625 PLN;
- każda z grup to odpowiednio;
16,8% i 8,13% wszystkich gospodarstw

Wnioski

- Ubóstwo energetyczne jest w Polsce zjawiskiem powszechnym.
- Według różnych miar zasięg ubóstwa energetycznego wynosi od 22 do 33% gospodarstw domowych.
- Dominują dwa typy gospodarstw domowych zagrożonych ubóstwem energetycznym:
 - Gospodarstw prowadzone przez emerytów (miasto i wieś).
 - Niezamożne gospodarstwa domowe z dziećmi – poza miastami.
- Niemal wszyscy ubodzy energetycznie poza miastami wykorzystują paliwa stałe: węgiel i drewno.
- Niska efektywność energetyczna jest kluczową determinantą ubóstwa energetycznego
- Głębokość ubóstwa energetycznego jest bardzo duża. Nie da się szybko zlikwidować ubóstwa energetycznego w Polsce.

Rekomendacje

- Miara ubóstwa „10%” pomija grupę gospodarstw zbyt biednych, żeby płacić za energię.
- Zwalczanie ubóstwa powinno być łączone z programem poprawy jakości powietrza.
- Programy Stop-smog i Czyste powietrze, mogą nie być optymalne, biorąc pod uwagę potrzeby ubogich energetycznie.
- Konieczne jest wyznaczenie priorytetów w walce z ubóstwem energetycznym. Środki finansowe należy wydawać tak, aby efekty były możliwe szerokie.
- Niezbędne są szczegółowe, o niskim stopniu agregacji dane.
- Konieczne jest prowadzenie analiz, które pozwolą optymalnie wydawać ograniczone środki.
- Należy myśleć o ogrzewaniu mieszkań w kontekście transformacji i nowych źródeł energii.

- Kontakt do autorów

Sławomir Śmiech, smiechs@uek.krakow.pl

Lilia Karpinska, lilii.karpinska@uek.krakow.pl

Raport jest dostępny: <https://politykipubliczne.pl/raport-energetyczna-bieda-raport-o-gospodarstwach-domowych-ubogich-energetycznie/>